

Bryssel den 23.11.2017
COM(2017) 718 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Meddelande om att stärka Europas energinät

1. Inledning

Europeiska kommissionens meddelande ”En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik” har höjt tempot för att uppnå energitrygghet, hållbarhet och konkurrenskraft.

På global nivå är EU fortfarande ledande tack vare våra ambitiösa bidrag till Parisavtalet och när det gäller att genomföra energiomställningen i praktiken såsom beskrivs i den tredje rapporten om tillståndet i energiunionen¹. **Ett sammanlänkat europeiskt nät kommer att bidra till energiunionens slutmål att säkerställa överkomlig, trygg och hållbar energi för alla européer.**

Ett elsystem där förnybara energikällor kommer att bidra med omkring hälften av produktionen år 2030 och som kommer att vara helt koldioxidfri till 2050 kommer att utgöra hörnstenen i denna energiomställning. Detta innebär betydande utmaningar när det gäller anpassning av våra regelverk, vår infrastruktur och att genomföra nödvändiga investeringar.

Såsom framhållits vid flera möten i Europeiska rådet och av stats- och regeringscheferna, senast av Frankrikes president Emmanuel Macron under COP23, **är väl sammanlänkade och integrerade transeuropeiska nät en förutsättning för att energiomställningen ska lyckas.** Kommissionen har tagit upp detta i sitt meddelande² ”Att nå elsammanlänkingsmålet på 10 %”.

Paketet Ren energi för alla i EU, som antogs i slutet av förra året, är den mest långtgående rättsliga ramen för övergången till ren energi och för att möjliggöra att investeringar i ren energi skapar sysselsättning och ekonomisk tillväxt. **Europas nätinфраstruktur bör utvecklas i samma riktning och med samma hastighet för att fullt ut stödja denna energiomställning.** Detta är desto viktigare eftersom en ökande andel förnybar el kommer att kräva mer gränsöverskridande utbyte för att hålla nätet stabilt. I detta sammanhang kan ett ökat regionalt samarbete mellan medlemsstaterna leda till ett mer optimalt utnyttjande av förnybara energikällor och nätinфраstruktur.

Sammanlänkade el- och gasnät är också viktiga för trygg energiförsörjning. Välintegrerade nät är inte bara den bästa garantin för att kompensera för ett möjligt fel hos den största infrastrukturen i varje medlemsstat, utan skapar också fler leveransalternativ och därmed mer konkurrenskraftiga priser på de nationella marknaderna. Samtidigt **måste EU sätta konsumenten i centrum för energisystemet** genom att bl.a. förstärka distributionsnäten och göra dem smartare.

Dessutom måste EU:s nät moderniseras för att möjliggöra energiomvandlingen och stödja och dra fördel av den snabba digitaliseringen av ekonomin. Innovationer och intelligens i näten på alla nivåer är nödvändigt för införandet av efterfrågehantering och andra smarta nättjänster. Denna teknik stärker konsumenternas ställning och bidrar till att öka den europeiska industrins konkurrenskraft.

¹ COM(2017) 688.

² COM(2015) 82.

Det uppskattas att det **fram till 2030 behövs ungefär 180 miljarder euro i investeringar för att uppgradera och utvidga de europeiska energinäten**. Dessa investeringar skulle leda till årliga besparingar på 40–70 miljarder euro³ i form av minskade produktionskostnader och konkurrenskraftigare gaspriser i grossistledet, vilket bidrar till att hålla nere kostnaderna för energiomställningen och därmed stärka unionens konkurrenskraft.

I detta meddelande görs en bedömning av de framsteg som har gjorts avseende integrationen och moderniseringen av Europas energinät på överföringsnivå genom vår TEN-E-politik och beskrivs vägen framåt för att garantera att infrastrukturen kan spela sin roll för att vi ska kunna nå våra energi- och klimatmål till 2030 och därefter. Meddelandet innehåller också en analys av framstegen när det gäller att uppnå sammanlänkingsmålet på 10 % och blickar framåt mot målet för 2030 som Europeiska rådet enats om.

2. De transeuropeiska energinäten (TEN-E) som en av hörnstenarna i energiunionen

Investeringsbehoven för att uppnå ett fullt europeiskt energinät där alla medlemsstater är sammankopplade och skyddade mot plötsliga avbrott i leveranserna var, och är fortfarande höga⁴. För att dessa investeringar snart ska bli verklighet och nödvändig infrastruktur ska byggas ut, antog Europeiska unionens råd förordningen⁵ om riktlinjer för transeuropeiska energinät under 2013. Detta åtföljdes av Fonden för ett sammanlänkat Europa⁶ (FSE) som inrättades för att ge finansiellt stöd till utvecklingen av transeuropeiska transport-, energi- och telekommunikationsnät.

2.1 En TEN-E-strategi som är fokuserad på Europas prioriteringar och på att skynda på investeringarna

Inom ramen för TEN-E-politiken har man sedan 2013 haft en målinriktad strategi för att identifiera och stödja genomförandet av projekt som är nödvändiga för väl sammanlänkade nät i medlemsstaterna och den inre energimarknaden. Detta grundar sig på en objektiv och inkluderande urvalsprocess som prioriterar de infrastrukturprojekt som behövs mest.

Hur framgångsrikt detta tillvägagångssätt är blir synligt. Cirka 30 energiinfrastrukturprojekt av gemensamt intresse har slutförts eller kommer att tas i drift före slutet av 2018. Ytterligare 47 viktiga projekt av totalt 173 stycken ska enligt planerna vara klara cirka 2020. Många projekt av gemensamt intresse utvecklas dock långsammare än planerat: När det gäller både el- och gasinfrastruktur, har ungefär hälften av de projekt drabbats av förseningar under

³ Studie om fördelarna med en integrerad europeisk energimarknad, 2013, Booz & co, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/20130902_energy_integration_benefits.pdf

⁴ Se fotnot 3.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013 av den 17 april 2013 om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer (EUT L 115, 25.4.2013, s. 39).

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1316/2013 av den 11 december 2013 om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa, om ändring av förordning (EU) nr 913/2010 och om upphävande av förordningarna (EG) nr 680/2007 och (EG) nr 67/2010 (EUT L 348, 20.12.2013, s. 129).

tillståndsförfarandet eller har fått nya tidsplaner⁷ ofta på grund av osäkerheten i samband med kommersiell lönsamhet eller framtida efterfrågan.

Tabell 1: Översikt över projekt av gemensamt intresse per sektor

Projekt av gemensamt intresse: från de första och andra^a listorna som ska färdigställas* under 2013–2018					
Elektricitet	Smarta elnät	Gas	Olja	AVSKILJNING OCH LAGRING AV KOLDIOXID	Totalt
22	0	8	0	Ej tillämpligt.	30
Projekt av gemensamt intresse som ingår i tredje listan					
Elektricitet	Smarta elnät	Gas	Olja	AVSKILJNING OCH LAGRING AV KOLDIOXID	Totalt
106	4	53	6	4	173
Listan över projekt av gemensamt intresse från den tredje listan som förväntas vara slutförda* senast 2020					
Elektricitet	Smarta elnät	Gas	Olja	AVSKILJNING OCH LAGRING AV KOLDIOXID	Totalt
31	0	14	2	0	47

* Projekt som ska genomföras omfattar projekt som antingen är på väg att erhålla ett tillstånd eller redan håller på att byggas och som rimligtvis kan avslutas före utgången av den angivna perioden.

Unionens finansiella stöd inom ramen för FSE har varit en viktig faktor i genomförandet av vissa viktiga el- och gasprojekt av gemensamt intresse som ger betydande socioekonomiska fördelar på regional nivå, men där kostnaderna inte enbart kan bäras av marknaden. Programmet är en viktig drivkraft för mobilisering av privata investeringar. Sammanlagt 93 åtgärder som motsvarar genomförandet av 74 projekt av gemensamt intresse har valts ut för att erhålla bidrag för studier och arbeten värda totalt 1,6 miljarder euro (av den totala energibudgeten i Fonden för ett sammanlänkat Europa på 5,35 miljarder euro).

EU:s sammanhållningsfonder, särskilt Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) ger också stöd till smarta energilagrings- och energiöverföringssystem. För närvarande har sex medlemsstater⁸ budgeterat cirka två miljarder euro för perioden 2014–2020, med en fjärdedel direkt för projekt av gemensamt intresse.

Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi), där energisektorn för närvarande utgör den högsta andelen, har mobiliserat ytterligare investeringar för projekt inom energiinfrastruktur, förnybara energikällor och energieffektivitet, inbegripet projekt som samfinansieras genom FSE. Efsi-finansiering på sammanlagt 420 miljoner euro har godkänts för de första tre projekten av gemensamt intresse, vilket innebär en investeringar på totalt över två miljarder euro. Exemplet gasöverföringskorridoren Bulgarien-Rumänien-Ungern-

⁷ Konsoliderad rapport om utvecklingen av el- och gasprojekt av gemensamt intresse för år 2016.

⁸ Bulgarien, Tjeckien, Grekland, Litauen, Polen och Rumänien.

Österrike (Brua), som fick ett bidrag på 179 miljoner euro till stöd för bygg- och anläggningsarbeten, och därefter tillgång till finansiering från Efsi på 100 miljoner euro, visar potentialen för FSE för att mobilisera privata investeringar för energinfrastruktur. Ytterligare 14 projekt av gemensamt intresse inom energisektorn har fått EIB-lån, vilket visar att FSE-bidrag kan spela en möjliggörande roll och locka till sig investerare. Dessutom är FSE-bidrag för studier fortfarande en viktig katalysator för att hjälpa projekt att komma över sina första, mer riskfyllda etapper.

Utöver ekonomiskt stöd har genomförandet av projekt av gemensamt intresse påskyndats tack vare rättsligt stöd och minskad byråkrati. Såsom utvärderingen⁹ visar har TEN-E-förordningen lett till snabbare tillståndsgivning och godkännandet av projekt sker nu mer effektivt och ändamålsenligt. Regleringsåtgärderna har också börjat bidra till ett påskyndat genomförande av viktiga projekt av gemensamt intresse. Hittills har 18 gasprojekt och 6 elprojekt av gemensamt intresse dragit nytta av gränsöverskridande kostnadsfördelning (CBCA) och tre projekt erhöll investeringsbeslut som utfärdats av de nationella tillsynsmyndigheterna. Potentialen för förordningen om transeuropeiska energinät har emellertid ännu inte utnyttjats fullt ut. **Tillämpningen av bestämmelserna om transeuropeiska energinät på nationell nivå bör förstärkas ytterligare för att säkerställa genomförandet av projekt av gemensamt intresse i god tid.**

Ovannämnda verktygslåda som används genom TEN-E-förordningen har visat sig vara användbar för att övervinna finansiella och regleringsmässiga hinder för ett antal projekt. Mycket mer uppmärksamhet måste emellertid ägnas åt vissa mer komplicerade infrastrukturmässiga utmaningar. Kommissionen föreslog 2015¹⁰ en mer strukturerad form av regionalt samarbete, inbegripet på politisk nivå, för att anpassa samtliga berörda medlemsstaters och aktörers fokus på genomförandet av viktiga projekt.

2.2 Fördjupat regionalt samarbete – Högnivågruppernas viktiga roll

Kommissionen har därför fastställt fyra regionala högnivågrupper som på kort tid har lyckats påskynda utvecklingen av infrastrukturen i specifika europeiska regioner som står inför särskilda utmaningar. Dessa högnivågrupper har särskilt bidragit till en prioritering av viktiga projekt av gemensamt intresse i regionen. Kommissionens politiska och finansiella stöd har varit en viktig faktor.

Med utgångspunkt i de goda resultaten utvidgades omfattningen av vissa högnivågrupper till att omfatta bredare aspekter av energipolitiken, särskilt energimarknaderna, produktion av förnybar energi och energieffektivitet. Högnivågrupperna skulle också kunna spela en roll i

⁹ Bilagan till det arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer kommissionens delegerade förordning (C(2017) 7834).

¹⁰ COM(2015) 82 final, 25.2.2015, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2015%3A82%3AFIN>.

det regionala samarbetet inom ramen för utarbetandet av de nationella energi- och klimatplaner som föreskrivs i förslaget till en förordning om styrningen av energunionen¹¹.

2.2.1 Bemip – Den baltiska energimarknadens sammanlänkingsplan

Det långvariga regionala samarbetet inom ramen för den baltiska energimarknadens sammanlänkingsplan (Bemip) har bidragit avsevärt till ett snabbt slutförande av de viktigaste ellänkarna, inklusive ”Nordbalt” (Litauen–Sverige 700 MW) och ”Litpol Link” (Litauen–Polen 500 MW). **Dessa förbindelser har i praktiken inneburit slutet för de baltiska staternas energiisolerings och sammankopplat dem med resten av Europa.**

En viktig politisk prioritering är fortfarande synkroniseringen av de tre baltiska staternas elnät med det kontinentala europeiska nätet. Europeiska kommissionen är fast besluten att stödja de baltiska staterna i detta syfte. I detta sammanhang är den studie som för närvarande genomförs av de systemansvariga för överföringssystemen i Litauen, Lettland, Estland och Polen och i samarbete med det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för el (Entso-E) en viktig milstolpe. Samtidigt är det också ett bra tillfälle för regionen att utnyttja sin potential i fråga om havsbaserad energi.

Bemip-högnivågruppen har också drivit på utvecklingen av sammanlänkningar som är nödvändig för att bryta gasisoleringen av de tre baltiska staterna och Finland. Både sammanlänkningen mellan Polen och Litauen (Gipl) och sammanlänkningen mellan Estland och Finland (Balticconnector) har erhållit stöd genom Fonden för ett sammanlänkat Europa, som undertecknades i närvaro av stats- och regeringscheferna samt kommissionens ordförande. **Det är nu av största vikt att se till att båda projekten slutförs utan dröjsmål.**

Totalt har EU bidragit med runt 740 miljoner euro från FSE och runt 430 miljoner euro från ERDF för energiinfrastruktur i Bemip-regionen.

Kommande åtgärder och milstolpar

- Politisk överenskommelse om synkronisering och vägen framåt under 2018.
- Slutförande av viktiga gasprojekt av gemensamt intresse senast 2021, särskilt sammanlänkningen mellan Polen och Litauen (GIPL) och sammanlänkningen mellan Estland och Finland (Balticconnector).

2.2.2 Genomförande av Madriddeklarationen i sydvästra Europa

Viktiga framsteg har också uppnåtts i högnivågruppen för sammanlänkningar i sydvästra Europa för att integrera den iberiska halvön med den inre energimarknaden på det europeiska fastlandet. Med stöd av Europeiska kommissionen beställdes ”Inelfe-projektet” 2015, vilket innebär en fördubbling av sammanlänkingskapaciteten mellan Spanien och Frankrike och som nu drivs med full kapacitet.

¹¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om styrningen av energunionen, COM (2016) 759, 23.2.2017.

Mycket mer behöver emellertid göras för att genomföra Madriddeklarationen och integrera den iberiska halvön fullt ut med den inre elmarknaden och utnyttja dess potential för förnybar energi.

Ledningen i Biscayabukten – en ny elsammanlänkning med en tekniskt utmanande undervattensdel på omkring 280 km och två omriktarstationer – måste få högsta prioritet, inte bara av de projektansvariga utan också av tillsynsmyndigheterna och de tillståndsbeviljande myndigheterna för att se till att den slutförs senast 2025. Projektet kommer återigen att fördubbla sammanlänkningskapaciteten mellan de två länderna med ett ökat utbyte av kapacitet på upp till 5 000 MW. Uppmärksamhet ska ägnas framstegen i fråga om de två projekt som sträcker sig över Pyrenéerna vilket skulle öka kapaciteten till 8 000 MW och göra det möjligt för den iberiska halvön att dra full nytta av den inre marknaden. Slutförandet av det pågående projektet av gemensamt intresse mellan Spanien och Portugal bör fortsätta så att det kan tas i bruk senast i slutet av 2018 som planerat.

En del framsteg har gjorts när det gäller att genomföra Madriddeklarationen 2015 med beaktande av utvecklingen av den östra gasaxeln, från den iberiska halvön till Frankrike. Under 2016 och 2017 genomfördes förberedande arbete för att förbereda ett beslut när det gäller den stegvisa utvecklingen av det kritiska Midcatprojektet¹² inklusive den första fasen även känd som Stepprojektet¹³.

Kommande åtgärder och milstolpar

- Politiskt toppmöte 2018 för att följa upp Madriddeklarationen.
- Slutligt investeringsbeslut om Biscay Gulf-projektet i början av 2018 och projektstart under 2019.
- Inledande av tillståndsförfarandet för två elnätssammanlänkningsprojekt över Pyrenéerna under 2018.
- Beslut om nästa steg för Step, som en första fas i Midcat under 2018.
- Slutförande av Portugal-Spanien-sammanlänkningsprojektet under 2019.

2.2.3 Cesec – Central South Eastern energy connectivity

Arbetet har framskridit i Central- och Sydosteuropa (Cesec)-regionen som historiskt sett är sårbar för försörjningsavbrott och som fortfarande har högre gaspriser än västra Europa, trots sin geografiska närhet till sin huvudsakliga gasleverantör.

Under 2016 och 2017 har högnivågruppen gjort viktiga framsteg när det gäller Cesec-prioriterade gasprojekt, särskilt i fråga om sammanlänkningsprojekt Bulgarien-Rumänien-Ungern-Österrike (Brua) och för de första faserna för att förstärka det bulgariska nätet. 2017 års samförståndsavtal om omvända gasflöden mellan Kroatien och Ungern kommer att möjliggöra ett fritt flöde av gas i synnerhet från LNG-terminalen på Krk, vilket är ett exempel på konstruktivt regionalt samarbete. För 2018 är det av avgörande betydelse att utan

¹² Östra gasaxeln mellan Spanien och Frankrike.

¹³ South Transit East Pyrenees.

ytterligare dröjsmål genomföra de återstående tre prioriterade projekt som alla drar nytta av europeiskt stöd för att säkerställa tillgång till olika gaskällor i regionen. Den viktigaste uppgiften under 2018 är därför att se till att uppförandet av LNG-terminalen i Kroatien (Krk LNG), sammanlänkningen Grekland-Bulgarien och sammanlänkningen Bulgarien-Serbien inleds som planerat. Detta förutsätter ett fortsatt politiskt stöd för att förebygga och undanröja eventuella hinder som kan fördröja ett snart slutförande av dessa projekt.

Efter framgångarna på gasområdet ingick kommissionen, medlemsstaterna i högnivågruppen för sammankoppling av gasnäten i Central- och Sydösteuropa och de avtalsslutande parterna i energigemenskapen 2017 samförståndsavtalet som utvidgar högnivågruppen för sammankoppling av gasnäten i Central- och Sydösteuropa till elmarknaden och -infrastrukturen, energieffektivitet och förnybar energi och möjliggör konkreta åtgärder för att uppnå en effektiv och väl sammanlänkad elmarknad i regionen. Högnivågruppen enades också om att utvidga sin geografiska räckvidd till att omfatta hela västra Balkan.

Kommande åtgärder och milstolpar

- Avtal i början av 2018 mellan de projektansvariga i Serbien och Bulgarien om etapper i genomförandet av sammanlänkningen Bulgarien-Serbien.
- Slutligt investeringsbeslut om LNG-terminalen på Krk under våren 2018.
- Inledningen av byggandet av den rumänska delen av korridoren Bulgarien-Rumänien-Ungern-Österrike (Brua) i början av 2018 och sammanlänkningen Grekland-Bulgarien i juni 2018.
- Ministermötet i Sofia under det bulgariska ordförandeskapet för att ytterligare driva på utvecklingen i de nya Cesec-områdena.

2.2.4 Energisamarbete för Nordsjön

2016 undertecknades samförståndsavtal för Nordsjön för att främja integreringen av havsbaserad vindkraft och stärkt sammanlänkning. Under 2017 inleddes arbetet mot ett regionalt system för optimerad havsbaserad energi till lägsta möjliga kostnad, som skapar sysselsättning och tillväxt och drar nytta av EU:s industriella ledarskap på detta område.

För att garantera konkreta framsteg enades man om att fokusera på innovativa projekt som skapar synergieffekter mellan olika inslag i energisystemet, särskilt genom en kombination av förnybar energiproduktion och överföring. Offentliga och privata aktörer kommer att arbeta tillsammans för att inrätta en rättslig ram och ett regelverk som främjar utvecklingen av sådana projekt, och för att underlätta samarbete och samordning mellan projektutvecklare. Fyra grupper har identifierats, inbegripet Belgien-Nederländera-Förenade kungariket, Tyska bukten och mellersta Nordsjön. För varje grupp ska en grupp av berörda parter inrättas för att säkerställa fullt deltagande av alla berörda parter.

Kommande åtgärder och milstolpar

- Antagande av en handlingsplan för infrastruktur/havsbaserat nät i Nordsjön under 2018.

- Ministermöte i maj/juni 2018 för att öka det politiska åtagandet i en situation med snabbt sjunkande kostnader för vindkraft till havs.

2.3 Omorientering av vår infrastrukturpolitik på längre sikt

TEN-E-verktygslådan och det fördjupade regionala samarbetet har varit framgångsrikt när det gäller att öka försörjningstryggheten för gas och diversifiering i Europas mer sårbara regioner. Europas situation på energiområdet har förbättrats tack vare genomförda gasprojekt av gemensamt intresse, såsom rörledningen Klaipeda-Kiemenai som krävs för det korrekta genomförandet av LNG-terminalen i Klaipeda (Litauen).

Gasnätet har blivit mer motståndskraftigt och nästan alla medlemsstater¹⁴ uppfyller N-1-kriteriet¹⁵ och har redan har tillgång till två gasförsörjningskällor. I detta sammanhang kräver situationen i Bulgarien och Finland särskild uppmärksamhet. Om projekt av gemensamt intresse genomförs enligt tidsplanen bör i princip alla medlemsstater utom Malta och Cypern ha tillgång till minst tre gaskällor senast 2022. **Om det nödvändiga engagemanget garanteras av medlemsstaterna, projektansvariga, tillsynsmyndigheter och berörda parter, kan de återstående flaskhalsarna till stor del åtgärdas till runt 2020 eller kort därefter** genom att pågående projekt av gemensamt intresse slutförs. Gasprojekt har hittills utgjort en betydande del både i antal och beviljad finansiering, eftersom den brådskande prioriteringen har varit att förbättra energisäkerheten i mer utsatta medlemsstater och regioner. Därför bör EU senast 2022/25 kunna skapa ett väl sammanlänkat och motståndskraftigt gasnät. Under de kommande åren kommer elprojekt att bli allt viktigare för integration av förnybar energi över gränserna, inklusive digitalisering och att göra nätet smartare.

Att rusta Europas elnät för energiomställningen kommer att kräva ytterligare fortsatta insatser parallellt med genomförandet av de ändrade reglerna för elmarknaden som föreslås av kommissionen i paketet om ren energi. Därför behöver arbetet med de nödvändiga sammanlänkningarna gå snabbare. För närvarande utgör otillräckliga nivåer på sammanlänkning av regioner som den iberiska halvön ett stort hinder för en fortsatt spridning av förnybar energi och ytterligare priskonvergens. Detsamma gäller för det långsamma genomförandet av interna förstärkningar av nätet, t.ex. mellan norra och södra Tyskland. Det politiska åtagandet att undanröja dessa hinder får inte svikta. Ett scenario med en hög andel förnybar energi torde innebära en fördubbling av investeringsbehoven i sammanlänknings¹⁶.

Elens roll, där förnybara energikällor kommer att utgöra hälften av elproduktionen år 2030, kommer allt mer att driva på utfasningen av fossila bränslen i sektorer som hittills dominerats

¹⁴ Med undantag för de medlemsstater, dvs. Cypern, Luxemburg, Malta, Slovenien och Sverige, som har ett undantag.

¹⁵ N-1-kriteriet innebär att nätet ska tåla en (temporär) förlust av den största tillgången på nätet.

¹⁶ European Energy Industry Investments, Studie för ITRE-kommittén, 2017
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595356/IPOL_STU\(2017\)595356_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/595356/IPOL_STU(2017)595356_EN.pdf).

av fossila bränslen, såsom transporter, industri och uppvärmning och kylning. Dessutom måste fokus ligga på förstärkningen av överförings- och distributionsnät för el, digitalisering och smartare nät och utbyggnad av ny infrastruktur, särskilt när det gäller lagring av el, och effekterna av egenförbrukning.

Dessa utmaningar måste avspeglas fullt ut i den framtida inriktningen av EU:s infrastrukturpolitik. Fler projekt i dessa områden förväntas bli färdiga under 2019–2020 och den senarelagda budgeten för FSE återspeglar till fullo denna ambition. Med ökande mognad förväntas fler elprojekt få finansiering från Europeiska investeringsbanken, bland annat inom ramen för Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi). Den tredje listan över projekt av gemensamt intresse, som antogs tillsammans med detta meddelande, är ett viktigt steg i denna nyorientering.

Även om de transeuropeiska näten för transport, energi och telekommunikation är starkt beroende av varandra och synergier förekommer naturligt hos var och en av sektorerna, måste de utnyttjas bättre. Till exempel bör man se till att man inom energinäten tar itu med den utmaning som digitaliseringen innebär. Cybersäkerhet är en övergripande prioritering för alla TEN-sektorer (och även utanför) och bör utgöra ett viktigt inslag i alla investeringar som gjorts i de tre sektorerna. Elektromobilitet kommer att kräva ett välutbyggt nät av laddningsstationer längs motorvägar och i städer. Större hamnar kan också utvecklas till nav som också kan serva verksamhet inom havsbaserad förnybar energi.

3. Den tredje listan över projekt av gemensamt intresse bör bättre inriktas på EU:s långsiktiga mål

Den tredje unionslistan innehåller 173 projekt av gemensamt intresse, varav 106 projekt för elöverföring och lagring, 4 projekt för utbyggnad av smarta nät, 53 gasprojekt, 6 oljeprojekt och – för första gången – 4 projekt för gränsöverskridande koldioxidnät. Denna lista ska antas på grundval av ett enhälligt stöd från samtliga medlemsstater som illustrerar den gemensamma politiska viljan.

I linje med unionens agenda för utfasning av fossila bränslen ska fokus inom ramen för TEN-E-politiken alltmer inriktas på sammanlänknings- och lagringsprojekt av el och smarta nät.

3.1 Projekt av gemensamt intresse för el och smarta nät för att länka samman nätet och göra det smartare som grund för energiomställningen

De utvalda projekten av gemensamt intresse kommer att göra det möjligt att integrera förnybar energi och transporten av den över längre sträckor och samtidigt upprätthålla en hög nivå av försörjningstrygghet. Det finns 15 projekt för ellagring bland projekten av gemensamt intresse, främst pumpkraftverk, men även projekt som använder tryckluftteknik. Bättre sammanlänkning, smartare nät och lagringsalternativ kommer att ge större flexibilitet, nätstabilitet och kommer att göra det möjligt att hantera toppbelastningar både lokalt och mellan regioner.

Projekt av gemensamt intresse för el kommer också att hjälpa medlemsstaterna att uppfylla eller närma sig sammanlänkingsmålet 10 % till 2020, och kommer att bidra till uppnåendet av det nya sammanlänkingsmålet 2030. Dessutom kommer projekt av gemensamt intresse för el att bidra till de mål som man enades om i högnivågrupperna, särskilt följande:

- I Bemip-regionen kommer de utvalda projekten att möjliggöra att elnätet synkroniseras med EU:s elnät.
- I Västeuropa kommer projekt av gemensamt intresse för el också att möjliggöra en bättre integration av den iberiska halvön med Frankrike och resten av Europa och därmed främja ytterligare integration av förnybara energikällor och kommer att tillhandahålla den första direkta sammanlänkningen av Irland med kontinentala Europa (Celtic Link).
- I Cesec-regionen kommer de utvalda projekten att stärka elnäten för att förbättra sammanlänkningarna, möjliggöra effektiva kommersiella transaktioner och göra det möjligt för länderna att dra nytta av sin stora potential för förnybar energi.
- I Nordsjön är fokus att möjliggöra ett havsbaserat nät för att utnyttja potentialen för förnybar energi i så stor utsträckning som möjligt på ett kostnadseffektivt sätt. Målet är att samla resurser och finanser genom att utveckla ett gemensamt nät för havsbaserad vindkraft.

Den nya listan innehåller fyraprojekt för smarta nät. Projektet mellan Kroatien och Slovenien kommer att leda till att näten blir motståndskraftigare och kommer att göra det möjligt att utnyttja mer förnybar energiproduktion och efterfrågefleksibilitet. Projektet mellan Tjeckien och Slovakien kommer att ta itu med motståndskraften hos nätverken från överföringsnivån till distributionsnivån. De två återstående projekten mellan Österrike och Italien och Frankrike och Tyskland syftar till att ta itu med frågor som rör nät drift enligt scenarier för starkare sektorskoppling, som t.ex. elektrifiering av transporter samt, när det gäller det fransk-tyska projektet, samspelet med uppvärmningssektorn och starkare kunddeltagande.

3.2 Mer fokuserade gasprojekt av gemensamt intresse som tar itu med de återstående behoven av försörjningstrygghet

Europa måste säkerställa ett genomförande i tid av viktiga gasprojekt, för att få slut på energiisoleringen i östra Östersjöområdet, förbättra försörjningstryggheten i centrala och sydöstra delen av Europa och integrera den iberiska halvön med den europeiska energimarknaden.

Detta bör åtföljas av effektivare användning av befintlig infrastruktur, som är optimerad på regional nivå, och ett effektivare genomdrivande av rättsliga och regelbaserade åtgärder. Utöver de redan fastställda prioriteringarna krävs det en försiktig hållning till nya investeringar för att undvika överinvesteringar och risken för strandade tillgångar som skulle innebära en ytterligare börda för konsumenterna. Den tredje listan över projekt av gemensamt intresse med ett minskat antal gasprojekt från 77 till 53 speglar detta tillvägagångssätt.

3.3 De första projekten av gemensamt intresse för koldioxidtransport identifierade

För första gången innehåller unionslistan över projekt av gemensamt intresse fyra projekt inom området nätverk för transport av koldioxid. Projekten är belägna runt Nordsjöregionen

och omfattar Belgien, Tyskland, Nederländerna, Förenade kungariket och Norge. De är särskilt viktiga för den energiintensiva industrin som ett sätt att ytterligare minska sina koldioxidavtryck.

4. Förverkligande av elsammanlänkningensmålen för 2020 och 2030

4.1 Sammanlänkningensmål för 2020

Elsammanlänkningensmålet på 10 % har gett politisk drivkraft för att främja viktiga gränsöverskridande projekt. Genomförandet av projekt av gemensamt intresse har lett till ökande sammanlänkningensnivåer under de senaste åren.

Tabell 2: Medlemsstaternas sammanlänkningensnivåer 2017 och 2020

Land	Sammanlänkningensnivåer 2017	Förväntade sammanlänkningensnivåer 2020 ¹⁷
AT	15 %	32 %
BE	19 %	33 %
BG	7 %	18 %
CY	0 %	0 %
CZ	19 %	23 %
DE	9 %	13 %
DK	51 %	59 %
EE	63 %	76 %
ES	6 %	6 %
FI	29 %	19 %
FR	9 %	12 %
UK	6 %	8 %
EL	11 %	15 %
HR	52 %	102 %
HU	58 %	98 %
IE ¹⁸	7 %	18 %
IT	8 %	10 %
LT	88 %	79 %
LU	109 %	185 %
LV	45 %	75 %
MT	24 %	24 %

¹⁷ Såsom utvärderats i tioårsplanen för nätverksutveckling (TYNDP) 2016 och Entso-E Vision 2020.

¹⁸ Med Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen kommer Irland att ha 0 % sammanlänkningensnivå fram till 2025 då Celtic Interconnector mellan Irland och Frankrike beräknas vara avslutad.

NL	18 %	28 %
PL	4 %	8 %
PT	9 %	21 %
RO	7 %	15 %
SE	26 %	28 %
SI	84 %	132 %
SK	43 %	59 %

Idag har 17 medlemsstater redan uppnått målet på 10 % och kan dra nytta av ökad handel och sänkta priser i grossistledet. Ytterligare sju medlemsstater – Bulgarien, Tyskland, Frankrike, Irland, Italien, Portugal och Rumänien – är på väg att nå målet 10 % senast 2020 genom slutförandet av projekt av gemensamt intresse som för närvarande är under uppförande. **Det krävs dock ytterligare insatser för att integrera särskilt Iberiska halvön (sammanlänkningsprojekt Portugal-Spanien och Spanien-Frankrike), sydöstra Europa samt Polen och Irland (Celtic interconnector med Frankrike kommer att vara den första länken mellan Irland och fastlandet).**

4.2 Sammanlänkningsmål för 2030

Europeiska rådet som erinrar om slutsatserna från Europeiska rådets möten i mars och juni 2014 där man betonade behovet av att säkerställa fullt deltagande från alla medlemsstater i den inre energimarknaden, uppmanade i oktober 2014 kommissionen att ”regelbundet rapportera till Europeiska rådet, i syfte att uppnå ett mål på 15 % senast 2030, såsom kommissionen föreslagit¹⁹. Båda målen [2020 och 2030] kommer att uppnås genom genomförande av projekt av gemensamt intresse”.

Kommissionen har därför inrättat en expertgrupp, som består av 15 ledande experter från hela Europa, som kan bistå med råd vid genomförandet och idrifttagandet av sammanlänkningsmålet på 15 % för 2030. Expertgruppen avslutade sin rapport om detta i september²⁰.

I expertgruppens rapport erkänns de utmaningar som följer av det snabbt föränderliga energilandskapet. Den rekommenderar att man bedömer behovet av att utveckla ytterligare sammanlänkningskapacitet genom att använda andra typer av parametrar och tröskelvärden så att de på ett mer differentierat sätt avspeglar de olika faktiska förhållandena i medlemsstaterna och de olika roller som sammanlänkningsprojekt spelar när det gäller att stödja fullbordandet av den inre marknaden för energi, som gör det möjligt att integrera förnybar energi och garantera försörjningstrygghet.

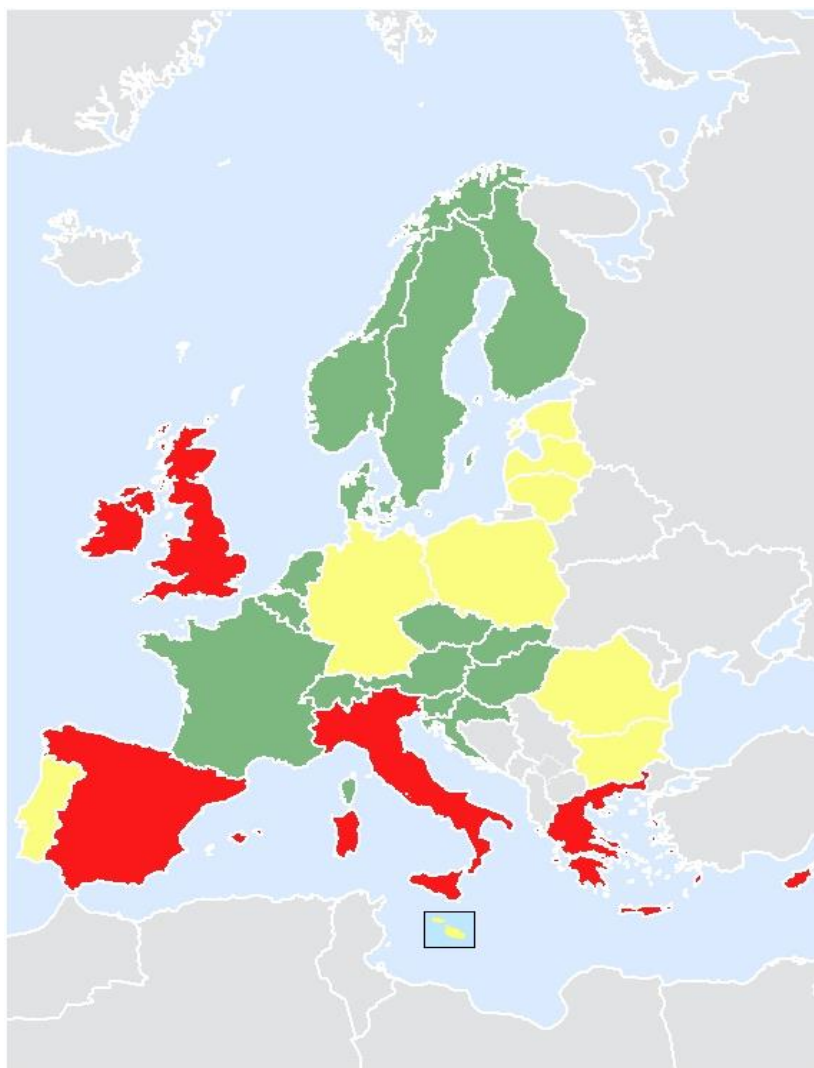
¹⁹ Se COM(2014) 330, där kommissionen föreslog att ”det befintliga sammanlänkningsmålet på 10 % ska höjas till 15 % till 2030, samtidigt som hänsyn tas till kostnadsaspekter och möjligheter till kommersiella utbyten i de berörda regionerna”.

²⁰ Expertgruppens rapport kan läsas på följande webbplats: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/projects-common-interest/electricity-interconnection-targets/expert-group-electricity-interconnection-targets>.

Mot bakgrund av gruppens rekommendationer föreslår kommissionen att man börjar tillämpa sammanlänkningsmålet på 15 % med hjälp av ytterligare och mer specifika tröskelvärden som tjänar som indikatorer på att åtgärder som krävs är brådskande och som återspeglar de tre huvudmålen i EU:s energipolitik: ökad konkurrenskraft genom marknadsintegration, garanterad försörjningstrygghet och uppfyllda klimatmål genom ökad användning av förnybara energikällor. Åtgärder bör vidtas av medlemsstater, systemansvariga för överföringssystem och projektansvariga, tillsynsmyndigheter och EU-institutioner om något av följande tre tröskelvärden utlöses:

- En väl fungerande inre marknad bör leda till konkurrenskraftiga priser för alla européer. Medlemsstaterna bör därför ha som mål att **minimera skillnaderna i priserna på grossistmarknaden**. Ytterligare sammanlänkningar bör prioriteras om prisskillnaden överstiger en **indikativ tröskel på 2 euro/MWh** mellan medlemsstater, regioner eller elområden, för att se till att alla konsumenter drar nytta av den inre marknaden på ett jämförbart sätt. Ju större prisskillnaden är, desto större är behovet av brådskande åtgärder.
- Varje medlemsstat bör se till att högsta efterfrågan kan tillgodoses under alla förhållanden genom en kombination av inhemsk kapacitet och import. Därför bör länder där **sammanlänkningarnas nominella överföringskapacitet** är mindre än **30 % av deras toppbelastning** omedelbart undersöka möjligheterna till ytterligare sammanlänkningar.
- Den fortsatta utbyggnaden av förnybar energi bör inte hämmas av bristande exportkapacitet. Den förnybara produktionen i alla medlemsstater bör användas optimalt i hela Europa. Därför bör länder där **sammanlänkningarnas nominella överföringskapacitet** är mindre än **30 % av den installerade produktionskapaciteten från förnybara energikällor** omedelbart undersöka möjligheterna till ytterligare sammanlänkningar.

Karta som visar läget för medlemsstaterna, Schweiz och Norge vad gäller tre tröskelvärden



Grönt: uppfyller alla tre tröskelvärden

Gult: uppfyller två tröskelvärden

Rött: uppfyller ett eller inget tröskelvärde

Projekt som är nödvändiga för att en medlemsstat eller en region ska nå något av de tre tröskelvärdena bör ges lämplig prioritet, inbegripet inom ramen för de förfaranden som fastställs i förordningen om transeuropeiska energinät. För genomförandet av dessa projekt krävs engagemang från båda sidor av gränsen och **kommissionen uppmanar därför medlemsstaterna att prioritera utvecklingen av sammanlänkningarna med de grannländer som ligger under något av dessa tröskelvärden i en anda av solidaritet och samarbete.**

Dessa projekt kommer att följas noga av de högnivågrupper som inrättats inom ramen för TEN-E-politiken och kommer att få politiskt stöd. Kommissionen uppmanar Entso-E att årligen mäta elsammanlänkingsnivåerna och rapportera till kommissionen och Acer. Den rapporten, som bör ta hänsyn till de nya indikatorer som förklaras ovan, syftar till att uppnå de mål på 10 % och 15 % som bör ingå i rapporten om tillståndet i energiunionen och som

diskuterades i högnivågruppen och i gruppen för samordning på elområdet samt i det årliga forumet för energiinfrastruktur i Köpenhamn.

Kommissionen rekommenderar också medlemsstaterna att vid utarbetandet av de integrerade nationella energi- och klimatplanerna enligt den föreslagna förordningen om styrningen av energiunionen ta hänsyn till den nya strategin och de nya tröskelvärdena för att nå sammanlänkingsmålet på 15 %. Detta innebär i synnerhet att beskriva de viktigaste befintliga och planerade politiska strategierna och åtgärderna för att underlätta genomförandet av brådskande sammanlänkningar, och även att samråda med grannmedlemsstater och övriga medlemsstater som uttrycker intresse för dessa delar inom ramen för regionalt samarbete. Den nya strategin och de nya tröskelvärdena kommer också att beaktas av kommissionen vid utarbetandet av rekommendationer till utkasten till integrerade nationella energi- och klimatplaner.

Utöver ett snart färdigställande av felande infrastrukturlänkar, **är en bättre användning av befintliga sammanlänkningar fortfarande av avgörande betydelse**. I detta sammanhang erinrar kommissionen om att det är viktigt för alla medlemsstater att fullt ut genomföra reglerna för den inre marknaden. I förslagen om marknadens utformning, som en del av paketet för ren energi, har kommissionen dessutom föreslagit mer effektiva regler som skulle säkra att mer kapacitet skulle tillhandahållas på befintliga sammanlänkningar, samt öka incitamenten för nätoperatörer att återinvestera överbelastningsavgifter i nya ledningar.

5. Slutsats

Tillsammans med en snabb överenskommelse om ett förstärkt regelverk såsom föreslås i paketet Ren energi för alla i EU, är snabba framsteg i uppbyggnad och modernisering av nödvändig fysisk infrastruktur fortfarande de viktigaste förutsättningarna för att energiomställningen ska lyckas och energitrygghet uppnås.

Europeiska unionen har en effektiv politik för energiinfrastruktur som har börjat ge resultat. Även om framstegen är lovande måste majoriteten av de felande infrastrukturlänkarna fortfarande slutföras. Engagemanget på alla nivåer, både det politiska, tekniska och finansiella, måste därför bibehållas och förstärkas.

Uppnåendet av målen 2020 och 2030 för sammanlänkning av elnäten på 10 % respektive 15 % och som Europeiska rådet enats om, är avgörande för om Europa ska kunna dra full nytta av förnybara energikällor samtidigt som försörjningstrygghet och konkurrenskraft säkerställs. I 2015 års meddelande betonades att det är absolut nödvändigt med väl sammanlänkade och integrerade transeuropeiska nät för att energiomställningen ska lyckas. I detta meddelande föreslås därför en ny strategi och uppsättning tröskelvärden som skulle utlösa åtgärder från medlemsstaterna, tillsynsmyndigheterna och de projektansvariga för att undersöka och utveckla ytterligare sammanlänkningar i syfte att fördjupa marknadsintegrationen, stärka försörjningstryggheten och säkerställa att den nödvändiga infrastrukturen finns på plats för att stödja uppnåendet av målet för förnybar energi för 2030.

Detta kommer också att kräva en modernisering av våra elnät som omfattar digitalisering och gör dem smartare och som möjliggör en intelligent sammankoppling av sektorer. Det kommer att vara ett viktigt fokusområde i TEN-E-programmet under de kommande åren och den tredje listan över projekt av gemensamt intresse som antas i dag är ett viktigt steg i denna riktning.

Med energiunionen och paketet Ren energi för alla i EU finns det nu en tydlig drivkraft för att påskynda byggandet av viktiga nätverk i syfte att stärka försörjningstryggheten och underlätta övergången till ren energi.